

A csecsenföldi alku

A világirodalom egyik remeke, a Hadzsi Murat arról szól, miként keresett oltalmat legfőbb ellenségénél, az orosz kormányzónál a cári uralom ellen korábban fellázadó kaukázusi hadúr. A kisregény szerzője, Lev Tolsztoj az észak-kaukázusi hadszíntéren közélről láthatta a muzulmán népek rebellis vezéreinek ehhez hasonló páfordulásait. A valóság nemegyszer az irodalmi műveknél is cifrább helyzeteket produkált. Hogy messzire ne menjünk: az igazi Hadzsi Murat valójában háromszor is köpönyeget váltott, mielőtt egy kozáktiszt szablyája végzett vele. A "nagy fehér cár" uralma alatt azonban a sokféle anomália ellenére sem eshetett volna meg olyasmi, amiről ezekben a napokban cikkezik a világsajtó. Hogy ugyanis Csecsenföld kormányzását Vlagyimir Putyin elnök az orosz uralom ellen egykor fellázadt hadúr (majd kollaboráns főmufti), a győzelem-napi ünnepeken Groznij csecsen főváros stadionjában néhány éve felrobbantott Ahmad Kadirov fiára, Ramzanra bízta.

Ketyeg a biológiai óra

Izgalmas trendet jelez a döntés, amelyet szégyenként él meg a nacionalista birodalmi körök Oroszországban egyre nagyobb szerepet játszó, véleményformáló értelmisége. Arra utal, hogy kezd véget érni az a korszak, amikor kizárólag olyan helytartók kerülhettek a szovjet, majd az orosz birodalom provinciáinak élére, akik korábban hosszú éveket töltöttek a birodalom centrumában. A limesekre komoly kapcsolati tőkével, hatalomgyakorlási rutinnal, tehát óriási helyzeti előnnyel visszatérő, minden hájjal megkent politikusok, akik szinte egyforma életpályát jártak be, közülük nem egy a rendszerváltásnak nevezett rendszerkorrekció óta multimilliomos üzletemberré vált. A legtöbben a moszkvai pártfőiskolán vagy a diplomataképzőn, ritkábban aspirantúrán tanultak. Általában onnan is nősültek, és felvették "az uralkodó nemzet" szokásait. Kiválóan megtanulták a Puskin és Turgenyev gazdag nyelvezetétől annyira eltérő pártapparátusi tolvajnyelvet. Benne a kívülálló számára érthetetlen célzásokkal, válogatott trágárságokkal, de jelentőségteljes elhallgatásokkal, és sajátos metakommunikációval is.

Megbízható apparátcsikok

A "homo sovieticus" elitjének jellegzetes képviselője például Mintimer Sajmijev a kőolajban dúskáló Tatárföldön. Szintén az Oroszországhoz hű nómenklátúra bugyraiból landolt az energiahordozókban nem kevésbé gazdag Baskíriában Murtaza Rahmonov, a helyi kiskirály. Sokban az ő szovjet stílusú, represszív hatalomgyakorlásukon múlik, hogy a

huszonötmillió oroszországi muzulmán körében még nem nyert teret az iszlám fundamentalizmus. De ugyanilyen pályát futott be a gorbacsovi idők egyik pártkorifeusa, Alekszandr Dzaszohov is, aki a koldusszegény, viszont keresztény és hagyományosan Moszkva-barát Észak-Oszétia sokéves ura lett. A Vlagyimir Putyint a Kremlben apja halála után koszlott tréningruhában, edzőcipőben felkereső Ramzan Kadirov üstökösként felívelő pályája egyebek között azt is jelzi, hogy az öreg nemzetiségi apparátcsikok ideje lejárt. A negyven-ötven évesek Oroszországban ma regnáló elitje most azzal próbálkozik, hogy a Moszkvát kezdettől kiszolgáló helyi csecsen vezetőket látványosan megfossa a hatalomtól. Az egyelőre ideiglenes köztársasági elnökké, vagyis helytartóvá kinevezett Ramzan Kadirov és a mögötte álló – nemrég még orosz fegyvereseket gyilkoló! – egykori bandavezérek kérésére Putyin még ahhoz is hozzájárult, hogy a többnyire magukat büszkén kozákoknak nevező, betelepült oroszok lakta járások élére egykori csecsen hadurak kerüljenek. Ezek révén, úgy látszik, Putyinnak könnyebb lesz ellenőriznie a kiszámíthatatlan térséget. Az ellenfeleit állítólag személyesen vallató, szadista hírében álló ifjabb Kadirov is csak nemrég esküdött föl a Koránra, hogy minden körülmények között hűséges lesz az oroszokhoz. A "gyaur oroszok" ellen egykor szent háborút, gazavatot hirdető főmufti apjával együtt csupán 2000 nyarán indult el Hadzsi Murat kacskaringós útján. Az idősebb Kadirovból rövidesen a csecsenföldi Moszkva-barát adminisztráció feje, később "demokratikusan" megválasztott elnök lett. A fia afféle főttestőre volt, először főhadnagyi, majd belügyminiszter-helyettesi rangban. Az idén harmincesztendő Kadirov máig büszkén emlegeti, hogy tizenhét évesen már kitüntette magát az oroszok elleni háborúban. Az orosz birodalom legnagyobb kitüntetését – a szovjet éveket idéző Oroszország Hőse csillagot – azonban már a konkurens hadurak elleni akciókért érdemelte ki.

A Kadirovok útja

Tanulni viszont se kedve, se ideje nem volt. Az érettségi oklevelet a fáma szerint pénzért szerezte. A jogászdiploma átvételére pedig állítólag marcona fegyveresek kíséretében érkezett. Egy interjú alkalmával még azt sem tudta megmondani az őt faggató újságírónak, melyik egyetemen tanult, és milyen témából írta a diplomamunkáját: "A memóriám töröl – magyarázkodott –, hiszen sok időt töltöttem a harcmezőn." Az emlékezetkiesés ellenére a fiatal elnököt – aki most éppen a többnejúséget készül bevezetni a kis hegyi köztársaságban, és le akar sújtani a szerencsejátékokra is – felsőbb utasításra megválasztották az Orosz Természettudományi Akadémia tiszteletbeli tagjának. Környezete szerint azért, mert odahaza

tigrist és oroszlánt tart, és elmélyülten figyeli a szokásaikat. Ami derék dolog, de aligha viszi közelebb az ifjú Kadirovot és népét a sokat szenvedett Csecsenföld felvirágoztatásához.

Megjelent: Magyar Hírlap, 2007. 03. 02.